

τὸν Ἐρωτόκριτο καὶ τοὺς χοροὺς μας θὰ χτιστεῖ τὸ τρισυνοικισμένον τὸ Παλάτι μας. Κ' εἶπειτα ἔλα αὐτὰ ἀνακατώνονται μαζί, ἀγαπῶνται καὶ μαλλώνουν, φιλιούνται καὶ γροθοκοπιούνται, ὡς πού στο τέλος ξεπετιέται τὸ παλάτι: σὲ μὲ ματζόρε (ἐνῶ ὡς τώρα εἶχε στὸ παλάτι σκοτεινὲς κλιμακες μινὸρε μὲ πολὺ λάμπερ), καὶ ἀκούονται μαζί κοντραπουντισμένα τὸ δεύτερο θέμα τῶν Παραμυθιῶν καὶ τὸ πρῶτο τοῦ Ἐρωτόκριτου καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ τὸ θέμα τῆς Ἰθάκας θριαμβευτικὰ σαλπισμένο.

Αὐτὴ εἶναι ἡ «Ρωμαϊκὴ Σούτρα» του. Ὅσο γὰρ τὰ τραγούδια του, διὰ τὰ πολλὰ ἔσοι: τὰ κούσαν ἐνθουσιαστικὰν τόσο ὥστε ἐλπίζουμε πὺς πολὺ γλήγορα θὰ τ' ἀκούμε σὲ κάθε Κοντσέρτο τραγουδιῶν ἰδιαίτερα θὰ πούμε δυὸ λόγια γὰρ τὴ Μολιβιδίτσια, Ρουμειώτισσα, τὸ Τραγουδάκι καὶ τὴν Ἀνέμη πὺς τὰ πόδωσε ἡ κ. Σρ. Πεννάδη μὲ τὴν χάρη καὶ φωνητικὸ πλεῖον, πὺς τίμησε καὶ τὸ Ὡδεῖο καὶ τὴν Ἑλληνικὴ τέχνη.

Οἱ τρεῖς Μπαλάντες του εἶναι βαθιὰς ζουγραφίαι γὰρ πιάνο ἀπὸ τὴς ἑποῦτες ἡ δεύτερη καὶ ἡ τρίτη παρουσιάζουν μεγάλας δυσκολίας καὶ πολλὰ τεχνικὰ προβλήματα καὶ εἶναι λογαριασμέναι μᾶλλον γὰρ Κοντσέρτο, ἐνῶ ἡ πρώτη μὲ τὸν καθαυτὸ Ἀνατολίτικὸν τῆς χαρακτῆρα καὶ τὴν ὄχι πολὺ δύσκολη τεχνικὴ τῆς μπορούσε πολὺ καλὰ καὶ πιανίστες δευτέρης τάξης ν' ἀπασχολήσει καὶ σὲ κάθε κοινὸν ἀρτίον.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργο τοῦ Καλομοίρη τὴν ἀνὰ τὰ τελειώσει καμμιά φορὰ τὸ Παλάτι του πὺς τὰ θέμελὰ του μας εἰδείξε, δὲν μπορούμε ἐμεῖς νὰ τὸ πούμε ὁ καιρὸς θὰ μὰς τὸ δείξει. Περιμένουμε.

ΑΘΗΝΩΤΙΣΣΑ

Ἡ ἱστορία τοῦ Ζαρατκάρου (*)

Καὶ λίγες μέρες ὕστερα πάθεσε ὁ Ζαρατκάρος στὸν κόρφο τῆς τὴν κεφαλὴ καὶ τὸν ἐπῆρε ὁ ὕπνος, Κ' ἐνῶ ἐκοιμῶταν ὁ ἀσκητὴς ὁ ἥλιος κορευόταν πρὸς τὸ βουνὸ τὸ Δυτικὸ (1) κ' ἐτέλειανεν ἡ μέρα. Κ' ἐκείνη τότες σκέφτηκε: — «Καὶ τί θὰ κάμω ἐν ἰσως

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ περασμένο φύλλο.
1) Ὁ ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι βγίνουν, λέν οἱ Ἰνδοί, ἀπὸ ἓνα βουνὸ πὺς βρίσκεται στὴν ἀνατολικὴ ἀκρὴ τῆς γῆς, καὶ βασιλεύουν πῶς ἀπὸ ἓνα ἄλλο ἀπέναντι τοῦ πρώτου.

Ἱστορικά ἑξεγνησμένα*

Φιλολογία καὶ Λεξιλογία.

Ἡ φιλολογία, δηλαδὴ τὰ ἔργα τῆς φαντασίας καὶ τῆς τέχνης, εἶναι ὁ πιὸ στενὸς φίλος, ὁ πιὸ πιστὸς σύντροφος, καὶ ὁ πιὸ εὐκρινὴς βοηθὸς τοῦ καθ' ἑαυτὸν. Παίρνει τὸ δρόμο τῆς, καὶ πηγαίνοντας καθρεφτίζει ἐλθόντα τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ πὺς τὴν παράγει. Μὲ τὸ ἴδιο τὸ φῶς του τὸν φωτίζει, μὲ τὰ λόγια του τὸν παρηγορεῖ, μὲ τὴς λαχτάραις του τὸν δυναμώνει. Ὅλα νὰ μὰς λείψουν, πάλαι θὰ τὴν ἐχουμε τὴ ζωοδότρα παρηγοριὰ τῆς. Θὰ ζῆ μαζί μας, καὶ θὰ ζοῦμε μαζί τῆς. Εἶναι ἡ καθαυτὴ ὁ

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸν ἀριθ. 281.

Ἡ θὰνε τοῦτο ἓνα κακὸ; Πῶς νὰ μὴ σφάλω τώρα; Εἶνε χειρότερο ὁ θυμὸς τοῦ ἐνάρετου ἢ τὸ κρῖμα; Τὸ κρῖμα εἶνε χειρότερο· τοῦτο μὲ λείει ὁ νοῦς μου. Ἄν τὸν ζυπνήσω θετικὰ μὲ μὲνα θὰ θυμώσω, Μὰ θ' ἀμαρτήσῃ ἂν ἡ στιγμή τῆς προσεφθῆς

Ἔτσι μονάχα ἐσκέφτηκε· κ' ἐμίλησε τοῦ ἀντρός τῆς Γλυκέρουλα καὶ τρυφερά: — Καλογραμμμένε, ζῦπνα· Σιμόνε ὁ ἥλιος τὸ βουνὸ τῆς Δύσης, καὶ ὡς πρέπει τὴν βραδειανὴν τὴν προσεφθῆ νὰ κάμεις, ἐφοῦ πρῶτα Μὲ τὸ νερὸ καθαριστεῖς, βραχμᾶνε ξακουσμένε.

Τῆς στιγμῆς πὺς καλεῖ τὸ βωμὸ φαίνεται τώρα ἡ [λάμψη. Εἶνε ἡ στιγμή ἡ τρομαχτικὴ, εἶνε ἡ στιγμή ἡ [γνητέτρα,

Καὶ στούρανοῦ τὰ Δυτικὰ τὸ σούρουπο ἀνεβαίνει». Ἡ ἔρισα εἶπει ἐσύντυχε στὸ μάντη Ζαρατκάρου Κι' ἀπὸ τὸς χειλοτρεμάμενος τῆς ἀποκρίθη τότες: — «Τὰ λόγια σου ἦταν βροῖμο, μαζὴ σου δὲ θὰ μείνω, Κι' ὅπως μονάχος εἶχα ἐρθεῖ θὰ ξαναφύγω πάλι. Δὲν ἔχει ὁ ἥλιος τὴν ἐξὰ στὴν ὥρα του νὰ δώσει. Ὅταν, ὡμορφολέγγονα, μὲ κλειτὰ τὰ μάτια ὁ ὕπνος. Ἔτσι ἡ καρδιά μου αἰσθάνεται· κανεὶς ὅμως βροῖμος

Δὲ θέλει ἐδῶ νὰ κατοικεῖ, πόσο περσότερο ἓνας Ὅπως ἐγὼ ἐνάρετος ἢ κ' ἓνας ὁμοῖός μου». Ὁ μάντης εἶπει ἐμίλησε καρδιοκλονίζοντας τὴν Στὴν κάμαρὰ τοῦ κρεββατιοῦ τοῦ ξακουστοῦ Βασούκη Κ' ἡ Ζαρατκάρω ἡ λυγερὴ τὰ πόλογηθη τότες: — «Βραχμᾶνε· δὲν ἠθέλησα νὰ σὲ κ' ἀφρονέσω Μὰ σούκοφα τὸν ὕπνο σου γὰρ νὰ μὴν ἀμαρτήσῃς». Καὶ θυμωμένος ὁ ἀσκητὴς ὁ μάντης Ζαρατκάρου Νὰ τὴν ἀφήνει θέλοντας, τῆς ἀποκρίθη τότες: — «Ψέμα δὲ λείει τὸ στόμα μου, δρακόντισσα· θὰ φύγω, Καθὼς ἐσυμφωνήσαμε πρωτῆτερα κ' οἱ δυὸ μας Μαζὴ σου πέρασα, καλὴ, καιροὺς ἐφτυχισμένους». Ὅταν φεβγάτος θὰ εἶμαι ἐγὼ, ἐμίλησε τὰ δερφοῦ σου: — «Ὁ δοξασμένος ἐφυγε». Μὰ ἐσὺ γὰρ τὸ φεβγιό μου Δὲν πρέπει νὰ παραδοθεῖς πεντάμορφη στὴ θλίψη». Ἔτσι τῆς ἀφελῆσθαι σὺντυχε ὁ Ζαρατκάρου, Κ' ἡ Ζαρατκάρω θλιβερά καὶ πολυπονημένα, Κρατώντας τὰ δυὸ χεῖρῃ τῆς σὲ στάση παρακάλιου, Ἐνῶ τὰ δάκρυα τῆς φωνὴ στὸ στόμα τὸ φρημένο Τῆς ἐκοφταν κ' ἐφοῦσκοναν τὰ δυὸ γλυκὰ τῆς μάτια, Τ' ἀπάντησε ἡ πεντάμορφη τοῦ ξακουστοῦ τοῦ μάντη: «Ἐνάρετε, σὺ δέχομαι νὰ μὴ μὲ παρητιήσεις· Γνωρίζεις τί εἶνε τάγαθὸ, κ' ἐγὼ ὅμως εἶμαι ἀθῶα,

Κ' ἐστάθηκα, καθὼς καὶ σὺ, στῆς ἀρετῆς τὸ δρόμο. Καὶ πάντα γὰρ τὸ ἐφχαρίστο καὶ τὸ καλὸ ἐφχαρῶμαι. Ἐκεῖνο πὺς ἦταν ὁ σκοπὸς τῆς παντρείας μου, μάντη, Ἄκόμα δὲν τὸ ἀπόλαυσα καὶ τί θὰ εἰπέῖ ὁ Βασούκης, Μὴ βλέποντας τὸ ποθητὸ βλαστάρι, πὺς ἀπὸ σένα Ἐμίλλοιτο νὰ γεννηθεῖ στὴ φάρα μας τὴ δόλια, Τὴν βαρμένη ἀπ' τὴν ὄργη, βραχμᾶνε, τῆς μητέρας; Μὰ ἡ ἐνώσῃ μας ἀκαρπῆ δὲ θὰνε. Ἐπιθυμῶντας τῶν ἐδικῶν μου τὸ καλὸ κ' ἐπὶ καλοκαρδίῳ. Στὸν κόρφο μου ἔβαλες παιδί, μὰ τί παιδί δὲν ξέρω. Πῶς, ἐντὸς μεγαλόψυχος, ἐμίλησ τὴν ἀθῶα Θὰ παρητιήσεις φεύγοντας;» Ἔτσι εἶπε ἡ Ζαρατκάρω Καὶ τῆς ἀπάντησε ὁ τρανός, ὁ μάντης Ζαρατκάρου: — «Ἄν μὲ ὕπες, μόνον ἀληθινὰ, κ' ἂν ἀσκητὴς ἐγὼ εἶμαι, Εἶνε παιδί στὸν κόρφο σου, καλὸτυχη μητέρα, Βραχμᾶνε, μάντης καὶ σοφὸς πιστὸς στὰ τάματά του». Σ' ἀφτῶν τὸν τρόπο ἐμίλησε τότες ὁ Ζαρατκάρου, Κ' ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν κ' ἐφυγε ὁ δοξασμένος γὰρ ν' ἀσκητέψει πλιὸ δεινὰ. Καὶ μόλις εἶχε φύγει Ἡ Ζαρατκάρω ἀνάφερε στὸν ἀδερφοῦ τῆς ἔλα, Κι' ὁ βασιλεὺς τὴν συμφορὰ τῆς ἀδερφῆς γροικώντας Ἐμίλησε τῆς ἀτυχῆς ἐλεεινός καὶ κείνος: — «Τὴν ἀφορμὴ καὶ τὸ σκοπὸ τοῦ γάμου σου γνωρίζεις. Ἄν ἀδερφή μου ἓνα παιδί γεννοῦσε μὲ τὸ μάντη γὰρ λυτρωμὸ τῶν ἔριων. ἀφτὸ θὰ νὰ γενότου Ὁκατωργὸς ἀσκητεφθῆς κ' ἀπ' τὴν ὀφιοθυσία Θὶ νὰ μὰς ἐλεφτέρωνε. Μὰς τὴν προφητέψει Οἱ οὐρανοκατοικοὶ θεοί, κ' ὁ Βράχμας ὁ προσπά: οὐς. Κι' ἴσως νὰ σ' ἀρῆσει νινὶ στὸν κόρφο ὁ Ζαρατκάρου, Καθὼς καὶ γὼ τὸ ἐπιθυμῶ καὶ τῆς νὰ γεννησῃς Κλητὴ ἀδερφή, δὲν πρέπει νὰ σ' ἐρωτῶ γὰρ τέτοια. Ἄλλὰ δεινὴ περίστασις μὲ κάνει νὰ μιλήσω. Γνωρίζω πῶς δὲ δύναμαι τὸν ἀσκητὴ νὰ γύρω Πῶς, καὶ δὲν τὸν ἀκλουθῶ, τί θὰ μ' ἐκαταριότου. Διηγῆσου μὲ τὸ φέρισμα τοῦ ἀντρός σου, ἀγαπημένε, Καὶ βγάλε μου ἀπὸ τὴν καρδιά τὴν τρομερὴν σαίττα». Ἔτσι εἶπε, κ' ἀποκρίθηκε τότες ἡ Ζαρατκάρω Παρηγορώντας τὴν καρδιά τοῦ βασιλεῦς Βασούκη: — «Ἐρώτησα τὸν ἀντρα μου τὸν ξακουστὸ τὸ μάντη Ἄν ἦταν μέσα μου παιδί, κ' ἐκείνος: — «Ἐἶνε μὲ ὕπε, Κ' εἰδείξε μὲ τὸ δάχτυλο τὸν κόρφο μου, κ' ἀμέτως Σηκώθηκε κ' ἐκίνησε νὰ φύγει. Δὲ θυμοῦμαι Νὰ πρόφεραν τὰ χεῖρῃ του τὸ ψέμα, βασιλεῦ, Οὐδὲ γὰρ πρᾶμα ἀδιάφορο, πῶς θὰ τὸ λέγαν ὅταν Ἄπὸ τὸν κόσμον ἐδῶ γὰρ πάντα ἀναχωροῦσε: «Δὲν πρέπει νὰ παραδοθεῖς στὴ λύπη» μὲ πῶς κ' ὄλας: «Ὅμοιο στὴ λάμψη τῆς φωτιῆς παιδί θὲνὰ γεννησῃς»

παρξὴ μας τὰ ἔργα τῆς. Ὅταν ὁ πολιτισμὸς μας δὲν εἶναι ξετυλιγμένος ἀκόμα σὲ βαθμὸ πὺς νὰ μὰς δὴν θέατρα, σαλόνια, στοῖς, γίνεται τραγούδι καὶ περνᾶει ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, ἢ τὸ πολὺ γράφεται ἀπάνω σὲ μερικὰ φύλλα χαρτί. Λαὸς πὺς τοῦ ἀξίζει τὸνομα δὲν μπορεῖ νὰ ζῆσῃ δίχως τέτοιο κρῶμα στὸν ἀέρα του. Πάντα κάτι θὰ παράξῃ, κάτι θὰ τραγουδήσῃ, δὲ γίνεται. Ἐρχόμεστε τότες καὶ τὰ ξετάζουμε αὐτὰ τὰ στραγγίσματα τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς, ὅσοι μελετοῦμε λαοὺς κ' ἀνθρώπους, καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο διαβάζουμε τὴν ψυχὴν τους.

Αὐτὸ τὸ ἀπαρκίτητο καὶ ταναπόφευγο τὸ φαινόμενο δὲν μπορούσε βέβαια νὰ λείψῃ ἀπὸ ἔθνος σὺν τὸ δικὸν μας. Ἦρθε καλίστα μὲ ξέχωρη λαμπράδα καὶ ὁμορφιὰ καὶ δύναμη, ἐπιπὴ ξέχωρα προσόντα εἶχε κ' ἡ ρωμαϊκὴ ἡ φύση. Εἶναι τῶντις ἀπόλαψῃ ἡ μελέτη του κ' ἡ ἀνάλυσή του.

Πλάγι πλάγι ὅμως μὲ τὰ φυσικὰ ἐκείνα καὶ μὲ ναυόβγαλτα γεννήματα τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς, μὰς κατέβαζαν οἱ αἰῶνες καὶ τὰ μεγάλα θησαυρίσματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μεγαλοφυῆς, τὰ πανώρια καὶ τὰ θάνατα. Μὰς τᾶνοιγαν ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ οἱ αἰῶνες, καὶ τὰ θαμάζουμε, ὅσοι εἶχαμε μάτια γὰρ τέτοιους ἥλιους. Στὸν κόσμον ὄλο τᾶνοιγαν, κ' ἔ-

παίρνει, καὶ παίρνει ἀκόμα ὁ κόσμος, καὶ θὰ παίρνῃ γὰρ πάντα, φῶς καὶ δύναμη ἀπὸ τὰ θεϊκὰ ἐκείνα ἔργα, δυναμώνοντας εἶπει τὸ αἶμα του γὰρ νὰ δικά του ἔργα, γὰρ δικούς του ἥλιους.

Συνέβηκε ὡς τόσο σ' ἐμὰς κατὶ πὺς ἦρθε ἀπὸ τὴν πῶ ἐυγενικὴ φιλοτιμία καὶ κλητὴ θέληση, μὰ κατάντησε νὰ φέρῃ ἀποτελέσματα τραγικὰ. Ὅλα ἐκεῖνα τὰ κειμήλια, ὄλα ἐκεῖνα τὰ καθρεφτισματα τῆς προγονικῆς ψυχῆς τὰ ξετυλίγαμε καὶ τὰραδίξαμε στὰ σχολεῖά μας μὲ σκοπὸ, ἔχι νὰ δυναμώνουμε τὴ δικὴν μας ψυχὴν, παρὰ νὰ τὰ ξαναχύσουμε μέσα τῆς, καὶ νὰ τὴν κάμουμε νὰ μὰς βγάξῃ καὶ αὐτὴ παρόμοια, καὶ στὴ μορφή καὶ στὴ γλώσσα ἀκόμα. Τὸ ἴδιο τὸ δοκίμασμα τοῦ φιλοσοφικοῦ λίθου τῶν Ἀλχημιστῶν στὴ Μεσαιωνικὴ τὴν Εὐρώπη, μὲ πολὺ πῶ σθεαρὲς συνέπειες ὅμως, καὶ μὲ κλάψες τὸ δικὸν μας, ὄχι γὰρ γέλοισιν. Ἐπειδὴ ἄλλον τρόπο δὲν εἶχε νὰ γίνῃ τίτσο ἀνήκουστο θάμα, παρὰ νὰ πάρομε λέξη λέξη τὸν ἀρχαῖο Ἑλληνισμὸν καὶ νὰ τὸν φωτέψουμε στὸ μνημονικὸν μας! Συστηθήκανε λοιπὸν τὰ περίφημα ἐκείνα τὰ Βασανιστήρια σὲ Βορῖα καὶ σὲ Νότιο, ἀπὸ Βουκουρέστι ὡς Γιάννινα, ἀπὸ Σμύρνη ὡς Κέρκυρα, μὲ μυριάδες ἀκούραστους ἐργάτες πὺς παίρνανε τὴς ἀρχαῖες λέξεις καὶ μὲ μὴ τὴς

"Ετσι είπα ο άντρας μου, αδερφέ, κ'ιδώθης αφάνιστη
 Και την καρδιά μου τηραγνά πήρα πολύ μεγάλην.
 Κι' ο βασιλιάς των θριων, ο ξακουστός Βασούκης
 Χαρούμενος ιδέχτηκε της αδερφής τὰ λόγια
 Κι' απάντησέ της λέγοντας: «Ω να γενότου ετσι!"
 Κ' ύστερα τήν έτίμησε με δώρα και με δόξες.
 Και κατά πώς στον ούρανό γιομίζει το φαγγάρι
 Σάν είνε το μισόμνηο της γιόμισης, βραχμάνε,
 "Ετσι άζεινε και το νινί στις θφισσας τόν κόρφο.
 Και στον προπούμενο καιρό γίνησε ή Ζαρατκάρω
 "Αγόρι που συνόμοιαζε με θεϊό βλαστάρι,
 Που άφάνισε τὰ κίντυνα του κόρη και της μάννας.
 Και το παιδί έμεγάλωσε στο σπίτι του Βασούκη,
 Κι' ο Τσιούβκνας ο ξακουστός του δίδαξε τους Βαΐδες
 Κ' ήταν στα τάματα πιστός ο γυιός της Ζαρατκάρας
 Κ' ήταν καλός κ' έναρτος, κ' είχε ψυχή γενναία.
 Είνε του βγάλαν όνομα στον κόσμο ξηκουσμένο,
 Γιατι ο πατέρης φεύγοντα; στα δάση ν' άσκητέψει,
 «Είνε στον κόρφο σου παιδί» της Ζαρατκάρας είπε.
 Κι' ο Είνεσ το ξυπνό παιδί στο σπίτι εκατοικούσε
 Του βασιλιά των θριων πολύ προφυλαγμένος,
 Κ' έχαιρονταν οι δράκοντες του μάντη το βλαστάρι.
 Που ώ; τόσο δλο μεγάλωνε παρόμοιο με το Σίβα
 Το βασιλέα τουρανού τόν άρματοζωσμίον.

Κρασάδες. Φλεβάρης 1908.

K. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Αγαπημένη μου,

Το μιλημά σου στην τελευταία σου γραφή, με
 ταξίδεψε προς τα περσμένα, και τα μάτια μου
 χαιρετήσανε και πάλι με πόνο μια νύχτα, που μαζί
 περάσαμε, μια νύχτα που θα φωτοδολάη σκαλιστή
 πάντα όμπρός μου, και πω πάντα παναθήτης γυρ-
 νοβολάει ή συλλογή μου σαν άγριοπούλι γύρω από
 ώρατο νησί.

Εΐταν θυμάμαι οι μέρες, που μια μάχητα, χω-
 ρις να ξέρω γιατί μας χωρίζε. Μά γω πάλεβα πε-
 ρισσότερο. Πυλμούσα να γλυτώσω από το σκλάβω-
 μά σου, από την αγάπη σου, που μου γίνηκε άβχ-
 σταχη πιά!

Και κρατιόμουν από κάθε λογής στοχασμούς
 που τύχαιναν μπροστά μου—σαν πνιγμένος. — α' Α-
 δύνατο δυό ψυχές να ενώθουνε τελειά στοχαζόμουνα.

Και θυμάμαι εΐμουνα δλο και φροντίδα και λα

χτάρα σα να γιάτρεβα μεγάλη μου πληγή. Πολ-
 λές φορές όμως πάλεβα με τὰ ίδια μου τὰ λόγια
 νομίζοντας πως έχω τόν έαυτό σου μπροστά μου, με
 όταν μου ξανολογαν ή μορφή σου, έμενα τρομα-
 σμένος νοιώθοντα; άνήμπορο να μη νικηθώ....

Μια μέρα, που μου φάνηκε πως θα δυνόμουνα
 δίχως ίσι να ζήσω, είχα τόση χαρά.... "Υστερα ο-
 μως ή ψυχή μου χύμιζε τυφλά προς τή φλόγα, έ-
 νοιωθα τή ζωή μου να φεύγει, ένα χέρι μου έσφιγ-
 γε τή καρδιά και δίχως άλλο αίστημα ξάνοιχα τὰ
 μάτια σου που άπλώνονταν, άπλώνονταν παντού σαν
 τή νύχτα.

"Η ψυχή μου διψούσε... διψούσε μια θάλασσα
 άμλιτη, γαλήνια πάντα, θβυθη που μέσα να μπο-
 ρούσα να ριχτώ. Ζητούσαν τὰ μάτια μου έναν ψηλό
 γκρεμό... ώ με τί λαχτάρα θα σκάλωνα πάνω για
 να ριχτώ στο βάραθρο, να σταματήσω με τή πνοή
 μου και το πόνο μου.

Μά όταν τή μια στιγμή στη σαστισμένη φαντα-
 σία μου αντίκριζα τὰ μάτια σου, όταν στις νύχτας
 τή σιωπή ξάνοιγα το μιλημά σου - δίν εΐταν μουσι-
 κή, τραγουδι δέν εΐταν, όλη ή άνοιξη κατέβαινε σί
 δαυτό - ή φωνή σου έπλεκε μέσα μου γκρεμούς άν-
 θισμένους... τὰ λόγια σου με σκλάβωναν, μ' έδεναν.
 Και τότες ζητούτα τή ζωή, τήν ήθελα, και ή ψυχή
 μου άνοιγονταν σαν άνθος να χαιρετήσαι, ένα και-
 νούργιο άγέρι.

Πολλές φορές ένας θυμός μ' έπνιγε...

"Οχι! όχι έλεγα φοβάμαι, φοβάμαι! !...

Κ' αυτό μου συνέθηκε κείνες τις μέρες.

"Ενας φόβος μουφερε τή μάχητα.

"Εμειν μακριά σου για μέρες γυρέβοντας στη
 σιγαλιά της νύχτας παρηγοριά, γυρίζοντας στους
 άνοιμένους κάμπους, λίγη ήσυγία έγύρευα. Μά ο
 στοχασμός σου άπ' δλουθε μ' έδίωχνε.

Μια μέρα τ' άποφάσισα. Φεύγα! φεύγα... Θα
 σούλεγα... Θέλω να γλυτώσω από σένα... Θέλω να
 γλυτώσω. Δέ με δίνει πια τίποτα με κανένα. Είσαι
 ζήνη... Τό δρόμο του καθένος... Φεύγα... φεύγα... Τι
 γυρέβεις από μένα; Γιατι με βασανίζεις έτσι; Για
 τί; Φεύγα, φεύγα!

Κι όταν ύστερ' από καιρό μια νύχτα άκουσα
 πίσω στο δρόμο τὰ πατήματά σου, χτύπησαν τή
 καρδιά μου σφυριές, κ' έμεινα στη θέση μου καρφο-
 μένος.

Σταμάτησα μ' άπόφαση! Θα σου φερνόμουνα σκληρά, θα σ' έδίωχνα.

α Πας περίπατο μ' έρώτησες; ήθελα να σου πώ
 όχι, μά... δέν άποκρίθηκα. Σε φοβήθηκα περισσότε-
 ρο γιατί μου φαινοσουν άλλοιώτικη... ζήνη!... "Ος
 τόσο ε' άκλόυθησα. Ένα ξγριο αίστημα μ' έκυρε-
 ψε. "Εσι προχωρούτες άμλιτη. "Τι με θέλεις;» συλ-
 λογίστηκα με θυμό. Το περπάτημά σου μου εΐταν
 όχτρικό. Κάθε στιγμή μευ έρχόταν να σταματήσω,
 να γυρίσω πίσω, μά μ' έσερνες χωρίς να θέλω, όταν
 μια ιδέα σαν κεραυνός σε καταμείλαν ούρανό διάβη-
 κε άπ' το νού μου. Στοχαστηκα πως θα με σκό-
 τωνες. «Πάει να με σκοτώσει συλλογίστηκα. Τήν
 έδλεπα αυτή τήν ιδέα δλο και ζωηρότερα».

"Εδλεπα στο χέρι σου ένα μαχαίρι ν' άτρά-
 φτει στη νύχτα και να πετάει προς τήν καρδιά μου..
 Θάνοιγα με δύναμη τὰ χέρια μου και θα πρδ το
 κρατούσα το χέρι. Δέν ήθελα να πεθάνω όχι! "Η-
 θελα να ζήσω.

"Η ματιά μου έπεσε ξαφνικά άπάνω σου και
 κρύος ιδρός έδρεχε το πρόσωπό μου! Δέν τήν αγα-
 πάω! δέν τήν αγαπάω! Καλύτερα δίχως αγάπη.

"Ηθελα να γυρίσω στο σπίτι μου... μά δέν μόδε-
 σα... και σούβθηκα δειλά κοντά σου. Σε μια στιγμή
 μου ήρθε να πίσω στα πόδια σου να μ' αφήσεις, μά
 δέν εύρισκα μιλιά.

Το στήθος μου μ' έπνιγε, βαρύ σαν ταρόπετρα.

Φτάσαμε μπροστά στον κάμπο.

Στάθηκες και μούπες με φωνή βαριά.

«Πάμε μέσα;» "Οχι, έχι ήθελα να φύγω. "Ω
 θα με σκότωνες; μέσα στο κάμπο!

"Ηθελα να σου μιλήσω να σου πώ να μ' αφή-
 σεις! Κοίταξα γύρω μου ως να ζητούσα βοήθεια και
 ξαφνικά έπεσα πάνω σου και τυμμαζεύτηκα για να
 με προστατέψεις!

"Η κάψα εΐτανε πνιχτική. Τσιμουδιά πουθενά
 δέν άκούγονταν, πάρεξ από το σκούζιμο ενός νυχτο-
 πουλιού μακριά, που βαρυτάλαζε σα λυομένο μολύ-
 βι. Στόν ούρανό, μονάχα πάλεβαν τὰ σύγγεφα με
 το σελινόφωτο, και πότε χύμιζαν κατεπάνου και το
 σκέπαζαν, ρίχνοντας σαν κοπαδιζ από μεγάλα κο-
 ράκια μαύρους ήσκιους στον κάμπο, και πότε διαγ-
 μένχ πετούσαν γύρω του, ενώ το φαγγάρι δλοστρόγ-
 γυλο και θαμπό έρμούσε προς τή γης δέροντας με
 δυο μεγάλες δλόλευκες φτερούγες του κάμπου τήν
 άπανωσιά, που βουθή λαμποκοπούσε και τὰ από τή
 δροσιά λαμπροστολισμένα άγριολούλουδα της έμοια-
 ζαν σαν της θάλασσας τόν άφρό.

"Εκαιγε κείνη τή βραδιά το σελινόφωτο. "Εκαι-

καρφώνανε στου παιδιού το μνημονικό, κι όχι για
 να τούς μαθουνε τήν πκλαιϊκιά τή γλώσσα, παρά
 για να τήν κολουε γλώσσα δική τους. "Αλυσοδεμό-
 τανε έτσι ο Ρωμαϊκός ο νοός ίσα ίσα τὰ χρόνια που
 έπρεπε να δουλεύη λεύτερα. Μαζευε, δλο μαζευε λέ-
 ξες, να κάμη γλώσσα άντάξια της προγονικής του
 εγγένειας, να ξαναγίη πρόγονος πάλε!

Τι να κάμη ο νοός με τέτοιο σιεπάρνισμα άκα-
 τάπαδο; "Επαψε να δουλεύη λεύτερα και ποιητικά,
 στείρεψε από τέχνη, στείρεψε από κάθε άλλη γόνιμη
 και μεγαλη ενέργεια. "Αλλο δέν έβγαζε κι άλλο
 δέν όνειρευόντανε παρά Λεξικά και Γραμματικές. "Ο
 τύπος κι ο ήχος άντικατάστησε το αίστημα και ή
 μουσική.

"Ακόμα δουλεύει αυτό το Κάτεργο, κι ακόμα
 μας κρατάει αλυσοδεμένους. "Αλλο από λεξιλογία
 θέν κατόρθωσε ρυσικά να μας βγάλη. Το χειρότερο
 όμως, που μας έρριξε πάμπ' άλλους χρόνους πίσω, έ-
 πιειδή οι γειτονικοί οι λαοί δε χασομερήσανε με τέ-
 τοια φανταστικά όνειροπολήματα, παρά φυλαζανε
 τή δύναμή τους για πιδ χούσιμα έργα, και στην
 πολιτική και στην άλλη ζωή τους.

"Ομως, το κακό δέν πήγε ως τήν καρδιά του
 έθνους, ως τὰ σπείτια και ως τὰ καλύβια. Δέν άγ-

γιζε τὰ λεύτερα τὰ βουνα. Δέν πέρχσε ως τήν Κρή-
 τη. Δέ συνεπήρε τάκαταπόνετο πνεμα ενός Σολω-
 μου. "Ο καθυπό ρωμαϊκός ο νοός, ο "Ελληνικότε-
 ρος από τους "Ελληνοδασκάλους, ο προικισμένος με
 γλωσσικό ύλικό γνήσιο, ελαστικό, και στενά συνε-
 δεμένο με τήν πκλαιϊκιά τή γλώσσα, μας έστηνε
 φιλολογία από τις πλουσιότερες και τις όμορφότε-
 ρες, συνεχρονα με τους ταριχεμένους όγκους που σω-
 ριάζε ή Λεξολογία.

"Η φιλολογία λοιπόν πρώτα, και κατόπι ή Λε-
 ξολογία του έθνους στην εποχή που περάσαμε θάνα-
 τάντικείμενά μας στους άκόλουθους μερικούς παρά-
 γραφους.

"Ο "Ερω:όκριτος.

Θα εΐτανε ίσως πιδ κανονικό και πιδ διδαχτικό
 νάρχινούσαμε από το δωδέκατο τόν αιώνα, για να
 καλοξηγητή ή Φράγκικη ή έπιρροή που άλλου υπό-
 λιασε, άλλου σύρριζα μεταφύτεψε από τή Δύση τὰ
 φιλολογικά έργα που διαβαστήκανε από το "Εθνος
 δλους εκείνους τούς αιώνες, ως στην Κρητική τήν

"Αναγέννηση του δεκατου έβδομου αιώ.α. "Επειδή
 όμως ο σκοπός μας δέν είναι μήτε ιστορικός μήτε
 φιλολογικός, παρά έθνικός, καθώς ότα μιλούσαμε
 για πολιτικά και για πολεμικά έργα, περιοριστή-
 καμε σε περιστατικά που μας χαρακτήριζαν ή το
 έθνος ή τούς ιστορικούς του, έτσι και τώρα θα πε-
 ριοριστούμε μόνο στα φιλολογικά προΐοντα που διαβ-
 στήκανε και τραγουδηθήκανε τήν περίοδο της Τουρ-
 κοκρατίας, μαλιστα τούς στερνούς δυο αιώνες της,
 δηλαδή τήν εποχή που ζυπιούσε πάλε το έθνος
 και σαλευε.

"Αφίνουμε λοιπόν κατά μέρος, πρώτο, το έπος
 του "Ακρίτα, που το κάτω κάτω ή ουσία του κρυ-
 φούθηκε σε πολλά μας Τραγούδια, καθώς πολύ κα-
 θαρά μας ξήγησε ο σοφός Γ. Πολίτης. Το πήρε δη-
 λαδή το "Επος εκείνο ο λαός και το ξανάπλασε με
 τρόπους πιδ σύφρονους με τὰ κατοπινά του γούστα,
 λοιπόν ξαναβρίσκουμε το ύλικό του σε φιλολογικό
 κλάδο που δέν άποκλείνεται από τή μελέτη μας.
 "Ότε έπρεπε ίσως να ποδμε πως τή μορφή, κι όχι
 το ίδιο το έπος αφίνουμε κατά μέρος.

Δεύτερο παρασιωπούμε τὰ χίλια φραγκότιτλα
 και φραγκόφτιαστα παραμύθια κι άλλα έργα, που
 καθώς εΐπαμε διαβαστήκανε στον καιρό τους, μά ο